

centrum informatiebeveiliging
en privacybescherming

Jaarverslag 2020 en plan 2021

Januari 2021 [versie 1.0]

© Centrum Informatiebeveiliging en Privacybescherming.
Voor dit werk geldt een Creative Commons Naamsvermelding GelijkDelen 4.0
licentie, verleend door het CIP. Zie <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Titel	CIP – Jaarverslag 2020 en plan 2021
Datum	Januari 2021
Status	Versie 1.0
Opdrachtgever	Centrum Informatiebeveiliging en Privacybescherming
Auteur	Ad Reuijl
Reviewers	Yosta Dammen, Walter van Wijk, Elleke Oosterwijk, Tady Slebioda

Voorwoord

Terugkijken is altijd gemakkelijker dan vooruitkijken. Dat is het afgelopen jaar maar weer eens gebleken. Precies een jaar geleden, toe we het vorige jaarplan uitbrachten, waren we ons nog van geen kwaad bewust. Tot we zes weken later in lock-down gingen en vanaf dat moment vooral thuis hebben gewerkt. Een situatie die tot het publiceren van dit nieuwe jaarplan nog steeds voortduurt.

Het is verbazingwekkend hoe snel we daaraan met z'n allen gewend raakten. Thuiswerken is op dit moment de norm en de algemene verwachting is dat we na de pandemie niet terug zullen gaan naar het 'oude normaal' van 5 dagen per week op kantoor.

Ook CIP was gedwongen om zich snel aan de nieuwe situatie aan te passen. Waren het voorheen de fysieke bijeenkomsten waarin kennis werd gedeeld en de community gebouwd, dan werden het vanaf maart vooral webinars en digitale bijeenkomsten waarin dat gebeurde. Minder persoonlijk contact, maar anderzijds ook minder fysieke beperkingen t.g.v. reistijden en zaalcapaciteit. Ook de mogelijkheid om sessies later nog terug te kijken leverde veel extra deelnemers op.

We hopen dat in 2021 weer mogelijkheden ontstaan voor echte bijeenkomsten, hoewel dat naar verwachting niet voor de zomer het geval zal zijn. Maar, net als voor thuiswerken geldt: ook digitale bijeenkomsten zijn op langere termijn niet meer weg te denken. Daar blijven we op inzetten.

Op welke manieren we het ook vormgeven, de relevantie van de CIP-doelen is door de tijd heen alleen maar toegenomen. Immers, de overheid is steeds afhankelijker geworden van digitale informatie. De weerbaarheid voor de kwetsbaarheden die daarin meekomen blijft een onderwerp van voortdurende aandacht. De technologie ontwikkelt zich nog steeds in een razend tempo (Quantum, IoT, AI, mobiele data e.d.). Criminelen en statelijke actoren professionaliseren hun 'businessmodellen' voortdurend.

Deze notitie gaat in op wat CIP nu is, en schetst een beeld van de nabije toekomst, waarin meer verankering van de producten en diensten ontstaat en waarin de rol van kennisontwikkelaar en -makelaar nog kan verbreden tot een liaisonrol binnen het totale ecosysteem van informatieveiligheid in de overheid binnen de overheid.

We zijn blij met het sponsorschap van UWV en het Ministerie van BZK, die onze rol bij informatieveiligheid mogelijk maken.

Op een vruchtbare samenwerking voor een informatieveilig Nederland!

Ad Reuijl

Amsterdam, januari 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Managementsamenvatting	5
1 Situatie heden	6
1.1 Wat is CIP?	6
1.2 Doelstellingen	6
1.3 Waarden en principes	6
1.4 Stand van het CIP-netwerk	8
1.5 Portfolio CIP	8
1.6 Samenwerkingsrelaties met overheidsnetwerken en -gremia	9
1.7 Perceptie binnen de overheid	10
1.8 Opbrengsten voor het netwerk	10
2 Toekomstbeeld	13
2.1 Het nieuwe normaal	13
2.2 Ontwikkeling en verbreding	13
2.3 Governance	14
2.4 Personeel en verjonging	14
3 Plan 2021	15
3.1 Algemeen	15
3.2 Communities	17
4 Programma BIO	21
4.1 Algemeen	21
4.2 Doelstelling	21
4.3 Doelen uitgewerkt in actielijnen	22
5 Programma ICO	24

Managementsamenvatting

Sinds 2012 levert CIP een gewaardeerde bijdrage aan betere informatieveiligheid binnen de Nederlandse overheid. Door het ontwikkelen en delen van kennis op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming en door het met elkaar in contact brengen van professionals in die werkvelden, ter stimulering en ondersteuning.

In eerste instantie functioneerde CIP volledig als netwerkorganisatie - nu inmiddels ruim 3.800 leden - georganiseerd in diverse communities. Mogelijk gemaakt door UWV en daarnaast door talloze bijdragen in natura uit het netwerk zelf. Dit netwerk is zeer levend en volop in ontwikkeling. Dat blijkt duidelijk blijkt uit de groeicijfers van het netwerk en bezoekers op de websites en sociale mediakanalen die CIP inzet en wordt bevestigd door het aantal downloads van diverse CIP-producten.

Uit de ontvangen rapportcijfers (gemiddeld 8) van deelnemers aan de CIP-events (live en tegenwoordig online), blijkt aanhoudende hoge waardering van CIP-bijeenkomsten en producten. We ontvangen met enige regelmaat informeel waardering vanuit hoge ambtenaren, politici en van in ons werkveld actieve gemandateerde organisaties als de AP en het NCSC en sectorkoepels. Dat is noodzakelijk, want CIP heeft geen wettelijk mandaat, maar slechts invloed en bereik op basis van bekendheid, erkenning en waardering.

CIP hanteert een aantal principes, zoals persoonlijke communicatie, alleen doen waarvoor belangstelling en energie is te vinden, kosteloze beschikbaarheid van producten en diensten en het voor-allen-door-allen principe.

In 2018 werden aan de community-activiteiten enkele daarop aansluitende programma's toegevoegd, waarvoor het ministerie van BZK opdrachtgever is en subsidieert (implementatie BIO en ICO).

Op de websites www.cip-overheid.nl, www.bio-overheid.nl en cip.pleio.nl zijn alle ontwikkelde hulpmiddelen beschikbaar gesteld, zoals handreikingen, papers, serious games, workshops en tools zoals de ICO-Wizard en de Privacy Self Assessment.

Het toekomstbeeld rust op het uitgangspunt dat CIP blijvend ondersteund wordt vanuit UWV voor zijn kerntaken als netwerkorganisatie. De tweede pijler van het toekomstbeeld wordt gevormd door de programma's en de financiering van het ministerie van BZK. Deze zal in 2021 meer het karakter krijgen van structurele samenwerking op een deel van de Informatieveiligheidsdoelen van BZK en mogelijk EZK, waarbij CIP een liaisonrol krijgt toevertrouwd in de communicatie met de overheidslagen.

Voor de toekomst is één van de voornaamste doelen voor CIP het verbreden van het BIO-ecosysteem en het gebruik van ICO. Daarnaast zullen privacy, veilige hard- en software en ethiek hoog op de CIP-agenda blijven staan. En zal het werken aan relevante online aanwezigheid worden voortgezet.

In 2021 zal verder noodzakelijke aandacht worden gegeven aan diverse vervangingen van leden in het kernteam vanwege pensioneringen. Door het specifieke karakter van de netwerkorganisatie en de grote samenhang der dingen, en de daaruit voortvloeiende eisen aan teamleden, is dit een uitdagend proces.

Samenvattend kan worden gesteld dat CIP zich heeft ontwikkeld 'van niets, naar niet meer weg te denken'.

1 Situatie heden

1.1 Wat is CIP?

CIP (Centrum Informatieveiligheid en Privacybescherming) is een publiek-private netwerkorganisatie voor zowel kennisdeling en -ontwikkeling, als krachtenbundeling op het terrein van informatieveiligheid en privacybescherming.

Hoofdsponsor UWV maakt regie en doorontwikkeling mogelijk door te voorzien in een kernteam dat regie voert en de netwerkorganisatie onderhoudt. In 2012 gestart als initiatief van UWV, Belastingdienst, DUO en SVB, heeft CIP zich ontwikkeld tot een netwerkwerkorganisatie van ruim 3.800 deelnemers uit ca. 750 organisaties. CIP organiseert tal van kennisbijeenkomsten voor doelgroepen binnen het netwerk en ondersteunt deze met een grote hoeveelheid kennisproducten, die gezamenlijk tot stand zijn gebracht en ter beschikking staan voor iedereen.

De producten en diensten zijn primair gericht op publieke organisaties, maar door de hoge kwaliteit en praktische bruikbaarheid worden ze ook door private dienstverleners geapprecieerd.

1.2 Doelstellingen

CIP levert een belangrijke en herkenbare bijdrage aan de informatieveiligheid en privacybescherming van de Nederlandse overheid in al zijn geledingen met een positieve spin-off voor heel Nederland. CIP deelt, bundelt en ontwikkelt daartoe kennis op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming en doet dat op alle mogelijke manieren voor zover die haalbaar zijn.

Daarnaast is CIP in toenemende mate ook agenderend en signalerend (bijvoorbeeld met de CISO- en FG-enquêtes, bij de totstandkoming van de Corona-app en in de vorm van high-profile webinars als die met CIO-Rijk en Kees Verhoeven).

Met het steeds hechter geworden partnerschap bij de ondersteuning van de implementatie van de BIO met het ministerie van BZK en de verschillende bestuurslagen, wordt bovendien ook een bredere verbindende (liaison-)rol toegekend aan CIP.

In het licht van de hier genoemde rollen is CIP succesvol als:

1. overheidsorganisaties en hun medewerkers de producten, diensten en bijeenkomsten van het CIP als kwalitatief hoogstaand ervaren en ze gebruiken als een relevante bijdrage bij hun inspanningen de informatieveiligheid en het privacy-bewust handelen te vergroten;
2. de adviezen van CIP worden gewaardeerd en serieus genomen;
3. door toedoen van ons handelen het 'ecosysteem' rond informatieveiligheid in de overheid zich verbreedt en de uitwisseling daarbinnen leidt tot meer hergebruik van hulpmiddelen, niet alleen die van CIP zelf maar ook van hulpmiddelen ontwikkeld binnen de andere organisaties van het ecosysteem.

1.3 Waarden en principes

CIP staat open voor deelname door alle overheidsorganisaties en daarnaast ook voor organisaties met een maatschappelijke- of systeemverantwoordelijkheid, zoals zorginstellingen en woningcorporaties.

CIP staat ook open voor deelname door alle marktpartijen die kennis hebben op relevante onderdelen van informatiebeveiliging en/of privacybescherming en die bij convenant uren toezeggen voor kennisdeling op niet-commerciële basis.

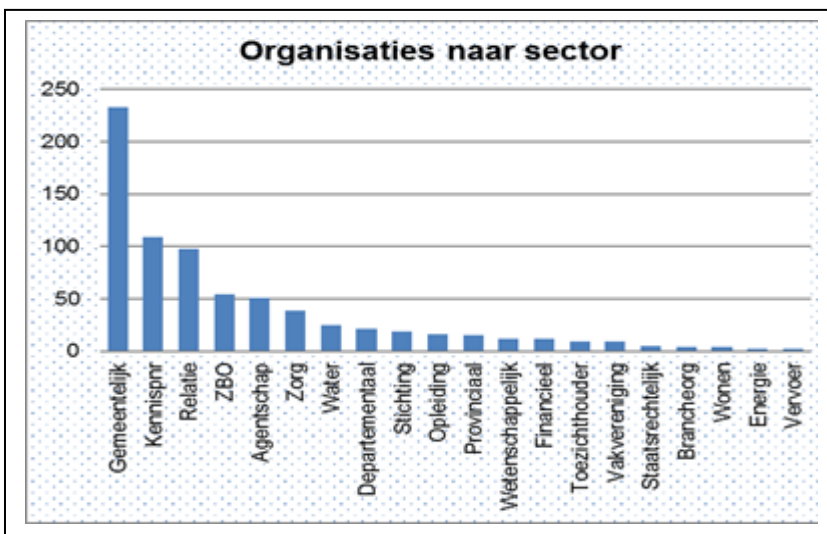
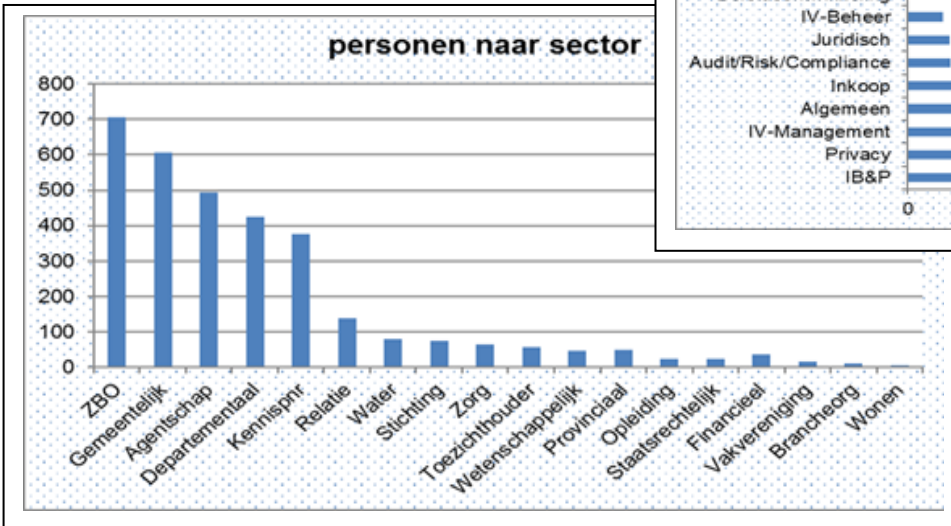
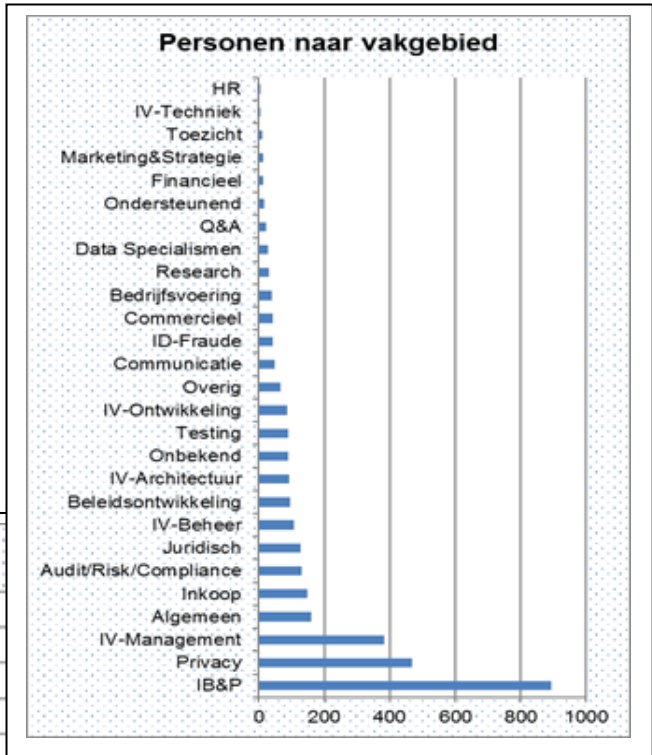
Bij de realisatie van de doelstellingen hanteren we de volgende principes:

Principe	Rationale
Het basissysteem (gekozen door de oprichtende organisaties) is: Voor allen, door allen. UWV als trekker financiert het kernteam; de rest moet komen van bijdragen uit het netwerk.	Versterkt betrokkenheid en 'belonging' van allen die meedoen. Door in de basis met gesloten beurs en met bijdragen in natura te werken, worden beklemmingen vermeden op administratief gebied. Leden van het netwerk stimuleren tot het leveren van actieve bijdragen, niet slechts consumerend.
Het (m.u.v. CAO-ontwikkeling) gefixeerde budget van UWV bepaalt de grenzen van ons kunnen, dat - zo veel als mogelijk is - opgerekt wordt door activering van het netwerk.	In de setting van een nog steeds doorgroeiend netwerk dwingt dit tot creatieve oplossingen en werkwijzen. Daarnaast zet het aan tot zoeken naar aanvullende financieringsbronnen.
Dienstbaar, niet voorschrijvend. Zuivere netwerkorganisatie, zonder hiërarchie.	Zet aan tot luisteren naar wat belangrijk is voor het netwerk en werkt positief op appreciatie van CIP-producten en activiteiten.
Maximale waardering van diversiteit en het aanboren daarvan bij de kennisontwikkeling.	Belangrijk bij het organiseren van kennisinbreng en voor commitment.
Iedere deelnemende organisatie is operationeel verantwoordelijk voor de eigen informatieveiligheid.	CIP treedt niet in verantwoordelijkheden van de organisaties zelf maar biedt ondersteuning met kwalitatief goede hulpmiddelen.
Activiteiten worden alleen ondernomen in zoverre daarvoor energie is vrij te maken in het netwerk. Als er geen energie (meer) is voor een activiteit, dan stoppen we daarmee of buigen we die om.	Door dit te doen blijft CIP betrokken op wat van belang is en verandert het mee met de behoeften in het netwerk. Hierdoor blijft het ook steeds mogelijk medewerking uit het netwerk te verkrijgen.
Ongeacht de omvang van het netwerk blijven we persoonlijk communiceren. De keuze is om dat in tutoyerende stijl te doen en (ook bij massamailing) te blijven denken in termen van de context van de ontvanger.	Versterkt betrokkenheid en 'belonging'. Door dit te doen is een stevige binding en onderlinge aanspreekbaarheid ontstaan op alle niveaus in het netwerk.

1.4 Stand van het CIP-netwerk

Op 1 november 2020 bestaat het CIP-netwerk uit ca. 3800 personen (publiek/privaat = 80/20).

De figuren hiernaast en hieronder tonen de samenstelling van het netwerk in aantallen personen naar sector en vakgebied.

Nevenstaande grafiek geeft aan tot welke categorieën de ca. 750 organisaties in het CIP-netwerk behoren.

'Kennispartners' zijn alle met een convenant aangesloten marktpartijen. 'Relaties' zijn i.h.a. ZZP'ers die als 'vrienden van CIP' kunnen worden gezien.

De overige balken betreffen de organisaties in de verschillende overheidslagen en semioverheid.

1.5 Portfolio CIP

Het portfolio van CIP bestaat uit een groot aantal herbruikbare producten, workshops, serious games, kennisbijeenkomsten en (streams van) webinars. De producten zijn beschikbaar op de openbare website: www.cip-overheid.nl, waar ze zijn

ingedeeld in hoofdaandachtsgebieden die we onderscheiden binnen de samenwerking. Op deze site kunnen ook de workshops en serious games worden aangevraagd.

Het CIP-netwerk heeft daarnaast ook de beschikking over de community site cip.pleio.nl voor digitale samenwerking. Daarop kan gebruik worden gemaakt van fora, met name: de Vraagbaak Privacy, Forum BIO, een vacature-prikbord, een boekenplank en een overzicht met cursuskortingen van kennispartners voor CIP-leden. Verder zijn er groepen voor de verschillende subcommunities c.q. interessegebieden waarop men zich kan aansluiten.

1.6 Samenwerkingsrelaties met overheidsnetwerken en -gremia

Belangrijkste reguliere contacten met andere overheidsnetwerken en -overleggen.

Netwerk/Overleg	Doel en/of opbrengsten
NCSC en NCTV	Samenwerking/kennisuitwisseling. Bekendmaken Nationaal Crisisplan
VNG/IBD	Samenwerking/kennisuitwisseling.
Adviesraad IBD (gemeenten)	Directeur CIP is lid van deze raad. Meedenken bij ontwikkeling IBD en meenemen nuttige tips uit deze kring.
Forum Standaardisatie	Directeur CIP is lid van deze raad. Bevordering toepassing internetstandaarden. Gepersonaliseerde CIP-signaleringsdienst op toepassing van de standaarden.
eTIB	Een CIP-medewerker is lid. Uitwisseling en inbreng informatieveiligheidsaspecten uitvoering.
ECP	Samenwerking/kennisuitwisseling.
Digital Trust Center (DTC)	Kennisuitwisseling.
Alert-Online	Programmering awareness-activiteiten. Exposure CIP-activiteiten en producten.
Autoriteit Persoonsgegevens	Samenwerking/kennisuitwisseling en sondering.
ICTU - NORA	Beheer IB-dossier en opbouw 'ISOR' in NORA.
Ministerie van BZK	Ondersteuningsprogramma BIO. Inkoop Eisen Cybersecurity Overheid. Onderhoud BIO en BIO-thema-uitwerkingen. Verbinding PraCo BIR/BIO-onderhoud.
Ministerie van EZK	Samenwerking op Roadmap Veilige Hard- en Software en Inkoop Eisen Cybersecurity Overheid.
Ministerie van J&V	Kwartiermaking Nederlands Register voor FG's. Op dit moment aangehouden.
Manifestgroep, NPD, RBB en KleinLef	Hulp bieden via presentaties en producten en leverancier van sprekers voor bijeenkomsten.
Cyber Security Alliantie	CIP is kernadviseur
Kerngroep Overheids-brede Cyberoefening	Afstemming over planning oktober-acties en deelname in de webinar-reeks.
RDDI	Meedenken vanuit informatieveiligheid-optiek.
Academische Relaties	Kennisuitwisseling, Sprekers op conferenties en PraCo's en Webinars.

Netwerk/Overleg	Doel en/of opbrengsten
Stakeholder/member Intersect TUE	Onderzoek en kennisontwikkeling IoT
Communicatiepartnerships met VOM, iBestuur, Alert Online digitaleoverheid.nl, Binnenlands Bestuur	Het bereiken van bredere doelgroepen buiten de directe community van IB-professionals.

1.7 Perceptie binnen de overheid

Beginnend met een leeg blad in 2012 heeft CIP zich in kwalitatief en kwantitatief opzicht in de loop der jaren ontwikkeld tot een organisatie die veel waardering ontmoet, zowel binnen als buiten het netwerk. Dit heeft onder meer geleid tot de connecties en partnerschappen zoals vermeld bij paragraaf 1.6. De verstaande hiervan zijn de opdrachten van de ministeries van BZK en EZK, waarmee CIP ook verdergaande bijdragen levert aan beleidsontwikkeling binnen de overheid.

Met de opdrachten van BZK en EZK is ook een tijdelijke, aanvullende financieringslijn ontstaan. In 2020 en 2021 heeft deze een substantiële omvang.

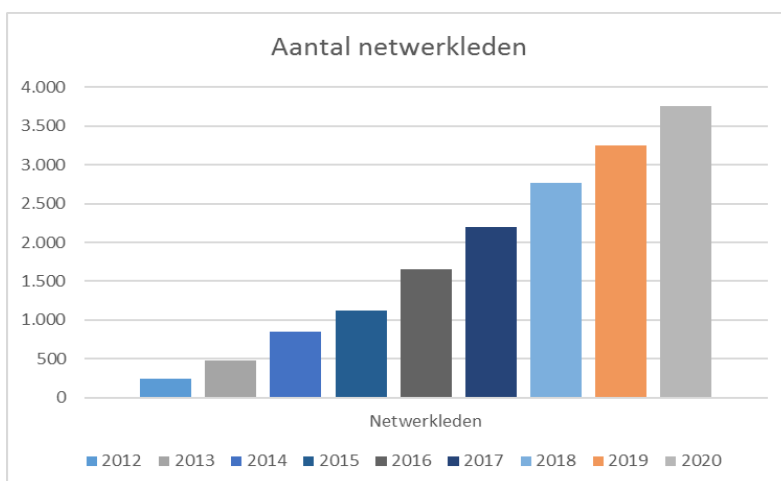
Eveneens relevant is de benoeming van de directeur CIP in het Forum Standaardisatie. Leden van het Forum worden weliswaar op persoonlijke titel benoemd en gepubliceerd in de Staatscourant, maar deze benoeming betekent ook verankering van het belang van CIP als speler binnen het overheidslandschap.

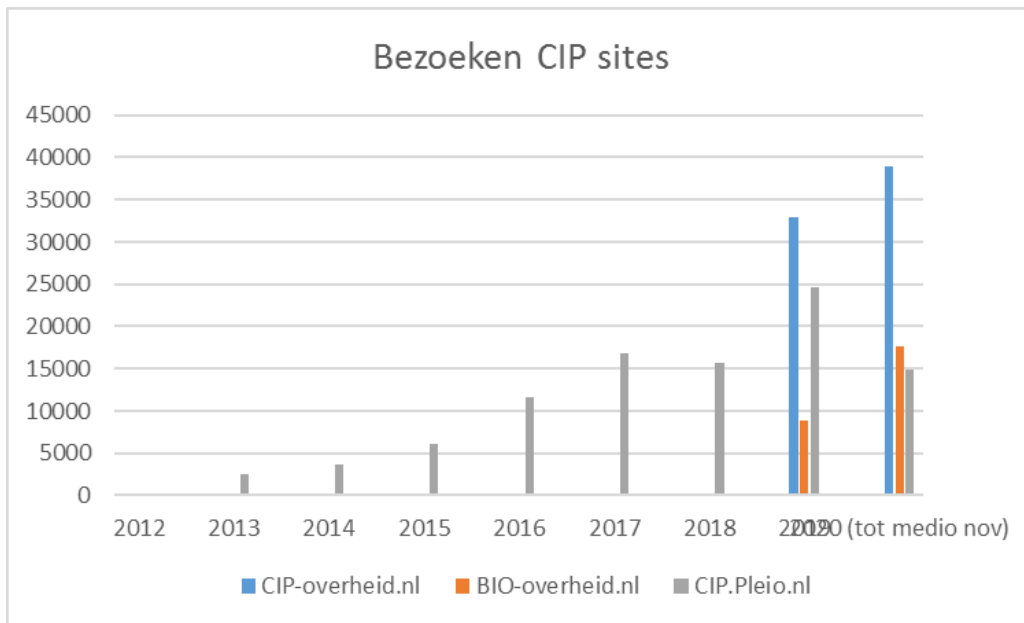
Leden van het CIP-kernteam worden regelmatig gevraagd presentaties te verzorgen op bijeenkomsten en webinars van organisaties uit het CIP-netwerk en ook daarbuiten.

1.8 Opbrengsten voor het netwerk

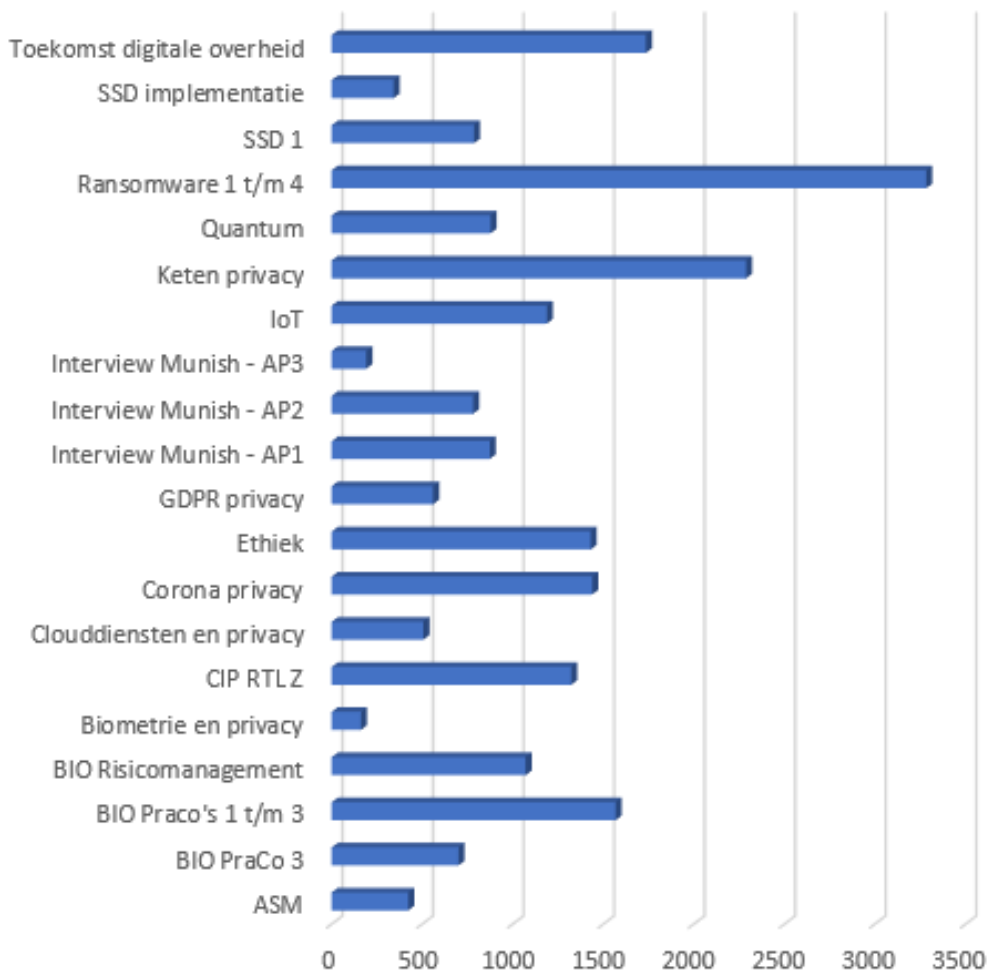
De mate waarin CIP de doelstellingen behaalt, is zeker niet volledig cijfermatig te staven. Door het jaar heen blijkt te hooi en te gras uit individuele contacten wel dat er veel waardering is en dat CIP-producten bij veel organisaties bekend zijn en een belangrijke rol spelen, ofwel omdat ze geadopteerd zijn, ofwel omdat elementen eruit worden gebruikt in bestaande processen.

De laatste twee jaar zijn statistieken bijgehouden over gebruik van websites, aantallen downloads ed. Cijfers over bezoek van bijeenkomsten en waarderingen hebben we vanaf de start van het CIP opgebouwd. Al deze cijfers zeggen op zichzelf niets over het feitelijke gebruik in organisaties, maar des te meer over de feitelijke belangstelling voor bijeenkomsten en CIP-producten. Zie hiervoor de volgende grafieken.

Webinars/filmpjes en views totaal CIP-Youtube en -LinkedIn

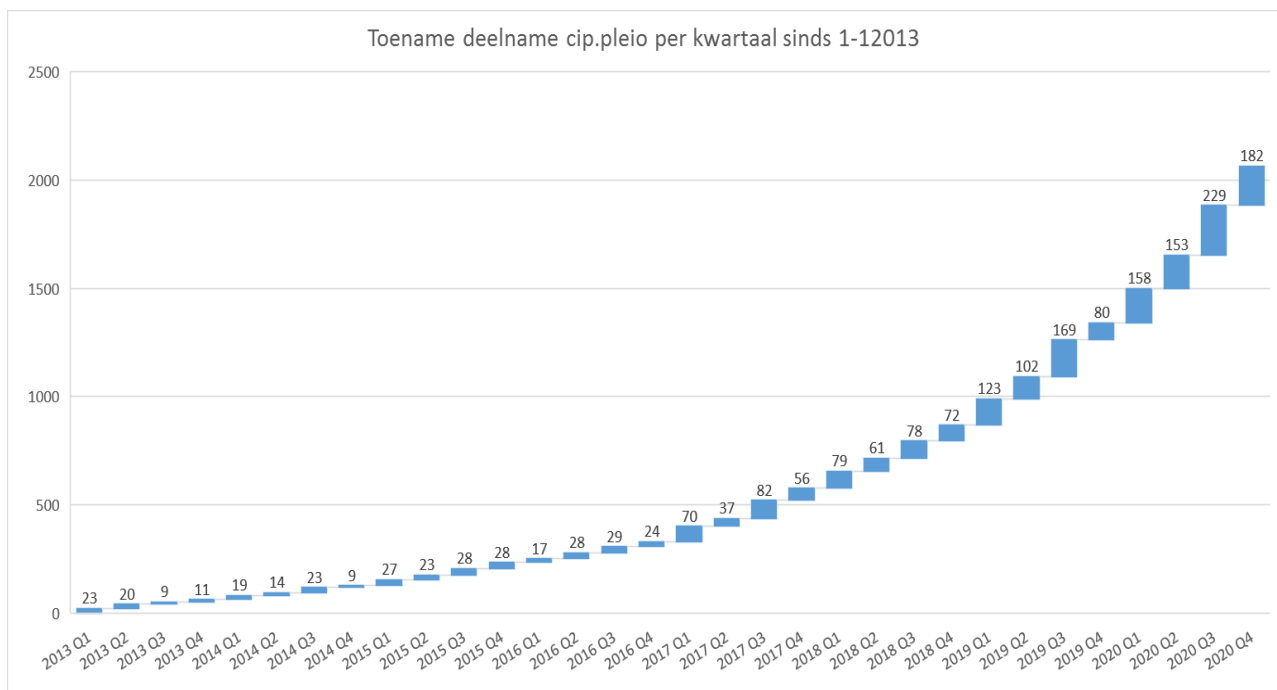

In 2020 zijn i.v.m. Corona nagenoeg geen fysieke bijeenkomsten geweest. Webinars kwamen ervoor in de plaats en trokken, inclusief het bekijken van de streams, (bij een peiling na enkele maanden) gemiddeld een factor 10 meer bezoekers in vergelijking met de fysieke bijeenkomsten. Deze aantallen blijken bovendien daarna nog verder op te lopen.

De waardering die we meten bij alle grotere sessies en Webinars ligt gemiddeld rond rapportcijfer 8.

In de volgende grafiek is te zien hoe de toename op de digitale samenwerkingsomgeving verloopt. De toename in deze grafiek betreft het saldo van nieuwe aanmeldingen en vertrekken door uit-dienst, pensionering. In de oplopende aantallen per kwartaal is goed het sneeuwbaaleffect te zien van het groeiende netwerk en daarmee ook de verspreiding van het gedachtegoed.

De deelname op de cip.pleio.nl bedraagt ca. 60% van het gehele netwerk. In onderstaande grafiek is te zien hoe de deelname op [cip.pleio](http://cip.pleio.nl) zich door de jaren heen heeft ontwikkeld.

2 Toekomstbeeld

2.1 Het nieuwe normaal

In maart 2020 komt er door de Covid-19-pandemie een plotseling einde aan de mogelijkheid fysieke sessies te beleggen, normaal ruim 100 kleine en grote sessies per jaar. Daarmee wordt de basis van de CIP-activiteiten ernstig aangetast. Het dwingt ons om direct over te gaan op digitaal. Al in dezelfde maand starten we daarmee. Eerst enkele webinars per maand, later in het jaar zelfs gemiddeld enkele per week. De webinars worden belegd in meerdere varianten, waarin mate van interactiviteit varieert. Soms in groepjes uiteen, soms alleen interactie via chat. In experimenten als 'CIP-Backstage' worden deelnemers uitgenodigd om na webinars met elkaar en met de sprekers in overleg te gaan en van elkaar te leren.

De opkomst is verheugend. Ook worden de streams van de webinars, die na afloop op het Youtube-kanaal van CIP worden gezet, goed bezocht. Zeker 10 maal meer mensen worden bereikt dan met fysieke sessies, zij het dat niet vast te stellen is wat de verblijfsduur is van de streamkijkers.

Wat ook de fysieke mogelijkheden in de toekomst worden, digitale meetings zullen een onderdeel blijven van de CIP-portfolio.

2.2 Ontwikkeling en verbreding

Naast de kernactiviteiten - jaarlijks mogelijk gemaakt door UWV - is CIP vanaf najaar 2018 ook belast met opdrachten van de ministeries van BZK en EZK, waartoe het team is uitgebreid met inhuur vanuit de projectenpools van UWV.

Voor het ministerie van BZK, onderdeel Digitale Overheid (DO), is CIP de partij geworden die door de positionering in de brede overheid en het grote netwerk kan helpen met overheid-brede activiteiten.

De combinatie van de volgende elementen maakt deze samenwerking wederzijds profijtelijk en wat ons betreft verkieslijk voor de komende jaren:

1. CIP richt zich op de gehele overheid, hetgeen aansluit bij de doelgroep van BZK/DO en de overheid-brede positionering van de BIO en ICO.
2. Het CIP-netwerk sluit hierop aan en is een goede basis voor allerhande overheid-brede communicatie rond informatieveiligheid, die ook profijtelijk is voor de BZK/DO-programma's.
3. CIP als niet-formele en onafhankelijke kennisdelingsorganisatie heeft activiteiten en producten die niet verplichtend zijn, maar wel kwalitatief zeer hoogstaand doordat de kennis van een breed netwerk erin verwerkt is. Dit zorgt steeds opnieuw voor grote welwillendheid en appreciatie, zowel in de doelgroep als daarbuiten.
4. BZK heeft een formele status maar nauwelijks uitvoeringsmogelijkheden, waardoor CIP een uiterst complementaire partner is. Door in de programma's voort te bouwen op onder meer CIP-producten, krijgen deze betekenis in een wat formelere context, die bijdraagt aan een groter gebruik van de producten.

Tot dusver is CIP goed in staat gebleken de balans te houden tussen enerzijds de CIP-kernactiviteiten, waarin we autonoom zijn en vooral de eigen visie en de behoeften in het netwerk volgen, en anderzijds de activiteiten die gekoppeld zijn aan de uitdrukkelijke opdracht die meekomt met de BZK-budgetten.

Een nieuw element in de relatie met BZK dat zich na de zomer van 2020 voordoet, is de behoefte bij BZK om meer op hoofdlijnen te gaan sturen en daarbij de liaisonrol binnen de overheid te beleggen bij CIP, waarbij de kern van die rol is 'stimulering van onderlinge verbinding op inhoud, kwaliteit, hergebruik van elkaars producten en netwerk'. Daarmee ontstaat nog meer verbinding tussen de kernactiviteiten en de

programma-activiteiten. BZK is de programmabijdrage aan CIP meer gaan zien als een subsidie die het mogelijk maakt de CIP-activiteiten uit te breiden met voor het programma benodigde ontwikkelingen.

Hoewel voor de jaren na 2021 niet met zekerheid kan worden gerekend op de opdracht van het ministerie van BZK - dit is sterk afhankelijk van de politieke context – verwachten we wel dat de wens tot voorzetting van de samenwerking gevoed zal worden door de sterk toenemende afhankelijkheid van digitale informatie en communicatie, en daarmee de kwetsbaarheid van de overheid, zeker tegen de achtergrond van de almaar toenemende technologische en criminele ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming.

Minimaal verwachten we dat men de door CIP ontwikkelde productportfolio op BIO en ICO (Inkoopeisen Cybersecurity Overheid) - die in 2021 nog uitbreiding krijgt - niet wil laten eroderen, en daartoe doorgaande financiering voor actief beheer en onderhoud zal fourneren in de jaren na 2021.

2.3 Governance

CIP is voor zijn kerntaken verantwoording verschuldigd aan de Raad van Bestuur en de CIO van UWV. Dit is verankerd in jaarplanning en bilateraal overleg.

Voor de BIO-gerelateerde activiteiten ligt er een verantwoordingslijn met het ministerie van BZK. Deze is verankerd in het OGON-BIO (Opdrachtgever-Opdrachtnemer overleg).

Voor de ICO-gerelateerde activiteiten is het OGON-ICO actief. Hierin hebben zitting BZK-DO, BZK-IFHR, EZK en CIP. Bij de overgang naar de ICO-onderhoudssituatie, waarvoor het plan ICO 2021 de route schetst, zal dit OGON worden getransformeerd naar een adviesraad (de ICO-Raad), bestaande uit vertegenwoordigers van de vier bestuurslagen.

In dit hybride besturingsmodel is een goede balans gevonden tussen de kerntaken, waarin CIP een grote bewegingsvrijheid heeft en de meer opdracht-gerelateerde taken. Sterker, met de liaisonrol groeit er steeds meer wederzijds profijt tussen beide werelden.

Verdergaande vormen van integratie van de besturing van CIP zouden kunnen worden overwogen indien meerdere partijen structureel willen deelnemen in de financiering.

2.4 Personeel en verjonging

De leeftijdsopbouw van het oorspronkelijke kernteam ligt hoog. Vanaf februari 2021 verlaten vier mensen binnen anderhalf jaar het team i.v.m. pensionering.

Het inwerken in het CIP-team blijkt in de praktijk een relatief langdurig proces. Met de mensen en de middelen die CIP kan inzetten wordt een hoge productiviteit gehaald. De diversiteit en complementariteit van de medewerkers is bijna disjunct te noemen. Hierdoor is enerzijds zowel de overlap in werkzaamheden als de overhead vrijwel nihil, maar anderzijds de vervangbaarheid op korte termijn buitengewoon lastig. Weliswaar is zeer veel gedocumenteerd over de werkwijzen en zijn hulpmiddelen en herbruikbare materialen ontwikkeld; de samenhang der dingen en het specifieke karakter dat de netwerkorganisatie met zich meeneemt, maakt het voor nieuwelingen lastig om snel een compleet beeld op te bouwen.

Met het oog hierop werken we al langere tijd aan verjonging. Met de komst van in totaal vier nieuwe teamleden sinds 2018 is al een basis gelegd voor de toekomst.

Een drietal trainees zijn recentelijk aan het team toegevoegd. Deze kunnen mogelijk een rol spelen bij verdere opvolgingen. Verder blijft het bouwen aan inhoudelijke kennis nodig om ook op langere termijn te voorzien in continuïteit.

3 Plan 2021

3.1 Algemeen

In de eerste helft van 2021 zullen alleen online events door CIP worden georganiseerd. In de tweede helft kan, afhankelijk van de prognoses en actuele maatregelen op dat moment, een mix ontstaan van online en live bijeenkomsten. Bij die laatste soort zal naar alle waarschijnlijkheid in enige mate gebruik worden (blijven) gemaakt van video. Dat instrument, in combinatie met publicatie op sociale media, is te krachtig gebleken om nog afstand van te nemen. Denk daarbij aan video-teasers voor de werving van deelnemers aan events, streamen van de live sessies naar mensen die niet fysiek aanwezig kunnen zijn, achteraf plaatsen van een videoregistratie, e.d. Ook voor verder promotie van CIP-producten kan video een (grotere) plaats innemen.

Naast de product- en thema-specifieke webinars zullen we ook experimenten (twee keer per jaar) met een webinar over CIP zelf (terug- en vooruitkijkend) voor het hele netwerk: CIP Insight, om meer direct met geïnteresseerde netwerkliden recent gepubliceerde hulpmiddelen, wapenfeiten en plannen te delen en daarop direct feedback te kunnen ontvangen. Doel: directe respons, meer betrokkenheid, meer interactie, betere keuzes.

In 2021 zullen we de volgende soorten activiteiten plannen en organiseren (online, en later wellicht hybride):

- Webinars met waarde voor het hele CIP-netwerk (CIP Insight en community-overstijgende onderwerpen);
- Webinars vanuit de diverse communities en special interest groepen;
- Continuering van functie-specifieke communities (FG en CISO), naast de thematische;
- Werkgroep-bijeenkomsten rond ontwikkeling van hulpmiddelen;
- Domeingroep-bijeenkomsten per community;
- Serious games en diverse workshops online.

In de loop van het jaar zullen we ons ook beraden op mogelijkheden voor hervatting van conferenties en het beleggen van kennispartnermeetings. De mogelijkheden hiertoe zijn sterk afhankelijk van de ontwikkelingen terzake van de Coronamaatregelen, alsook van de nog te blijken appreciatie in het netwerk van dit type grootschalige evenementen in een post-corona tijdperk.

Productontwikkeling

Het merendeel van de door CIP en haar netwerkliden ontwikkelde producten komt uit de hoek van BIO en ICO, zoals updates van de ICO Wizard en diverse BIO thema-documenten e.d. Toch zullen er in 2021 ook nieuwe producten vanuit de Privacy, Awareness, Ethiek, IoT en CISO communities het licht zien. Daarnaast bezien we hoe serious games en diverse workshops ook digitaal mogelijk zijn.

Professionaliseren

We hebben veel kunnen experimenteren met online activiteiten, maar willen de professionaliteit vergroten. Zo willen we het gebruikte live stream platform verbeteren qua stabiliteit en kwaliteit en wordt op korte termijn uitgebreid getest met Zoom en Microsoft Teams (Live) i.p.v. Jitsi. Ook wordt onderzocht of Podcasts als instrument ingezet moet worden.

Verder zullen we in 2021 werk maken van de onszelf opgelegde taken, zoals gepubliceerd op onze sites m.b.t. digitale toegankelijkheid. Zodat mensen met een beperking op onze sites zo min mogelijk hinder ondervinden.

Verbreiding van de communicatie

Voor een grotere bekendheid en een verbreed gebruik van de CIP-instrumenten benutten we naast de huidige kanalen, zoals directe mail en cip.pleio.nl, in toenemende mate ook openbare sociale media. We blijven daarbij zoeken naar een scherpe focus in ons bereik.

Voor communicatie werken we verder met een aantal - op de overheid gerichte - mediapartners voor publiciteit rondom CIP-events, zoals iBestuur, digitaleoverheid.nl, Pleio, Vereniging Overheids Managers, Netwerk Publieke Dienstverleners en de diverse sectorkoepels.

Cip.pleio.nl blijft onze veilige en afgeschermd digitale community-omgeving. Om veilige samenwerking en kennisdeling mogelijk te maken is deze besloten tot overheid (in brede zin), zorg en kennispartners. Momenteel is gemiddeld ca. 60% van het CIP-netwerk lid van cip.pleio.nl, maar per community zijn er forse verschillen. Groei van dat percentage is een mooi en haalbaar doel om na te streven.

Begin 2021 zal onderzoek worden gedaan naar de gepercipieerde kwaliteit van cip.pleio.nl onder leden, maar ook naar het gebruik van diverse sociale media door mensen in onze doelgroep.

Bijdragen van kennispartners

Er valt nog het nodige te winnen door het beter analyseren én gericht benutten van de kennis en bijdragen van onze kennispartners. Nader onderzoek is daarvoor nodig en zal in Q1 van 2021 worden uitgevoerd, met het doel een optimale match te vinden tussen de behoeftes in het netwerk en de bijdragen van kennispartners.

Verdere toekomst

De basis voor ons handelen ligt in het luisteren naar de behoeftes van het netwerk. We willen ons nadrukkelijk bezig houden met die zaken waarvoor belangstelling en energie is te vinden in het netwerk. De aanwezige energie is voor ons de graadmeter van de behoefte.

Wij combineren dit met de visie op samenwerking en ontwikkelingen in het vakgebied. Deze visie zal van tijd tot tijd moeten worden gevoed vanuit het bredere perspectief van ontwikkelingen in de overheid, technologie, criminaliteit, wetgeving en relevante internationale trends.

Voor het aansluiten op de behoeftes binnen de overheid is ook het structureel contact met bestuurders in de verschillende bestuurslagen van belang. Voorts zullen de opgebouwde contacten met enkele politici na de aanstaande verkiezingen stoppen i.v.m. hun vertrek uit de Tweede Kamer. Nieuwe contacten moeten worden opgebouwd, vooral met commissies, politici en ambtsdragers die actief zijn op 'onze' werkvelden.

3.2 Communities

3.2.1. Privacy Community

Achtergrond en ontwikkeling

Deze community is een van de oudste binnen CIP en bestaat uit een Domeingroep (DG) Privacy, een Practitioners Community (PraCo) en het FG Café. De afgelopen twee jaar is de deelname in de privacy-community toegenomen tot ca. 1.200 mensen. In de Privacy Vraagbaak op cip.pleio.nl leert men van elkaar en helpt men elkaar door vragen, antwoorden en meningen te delen. (4.400 bezoeken in 2020). Vele privacy-webinars, en de week van de privacy werden door tal van mensen bezocht.

- Domeingroep

De DG Privacy bestaat uit ca. 20 mensen, seniore professionals vanuit het werkveld privacy. In 2021 zijn vijf bijeenkomsten gepland. Het doel van de domeingroep is het - vanuit de visie op het vakgebied - aandragen van sprekers voor bijeenkomsten/webinars en het aanreiken en ontplooiën van initiatieven voor de ontwikkeling en de actualisering van CIP-producten.

- PraCo

Deze Practitioners Community is bedoeld om privacy professionals binnen de publieke sector (vooral overheid), aangevuld met specialisten vanuit de CIP kennispartners, met elkaar en van elkaar te laten leren. Dat doen we in webinars met één of twee sprekers; in live sessies meestal met 2-3 sprekers. We hebben gemerkt dat de privacy webinars en ook losse videoboodschappen veel interesse en waardering oogsten (gemiddeld cijfer 8). 1500 bezoekers van een webinar-stream, direct op Youtube en via delen op LinkedIn, zijn geen uitzondering.

- FG Café

De grote waarde van het FG Café - de CIP community voor en van Functionarissen Gegevensbescherming (FG's) uit de publieke sector - zit in de fysieke, persoonlijke ontmoetingen tussen FG's. Lotgenoten, of reisgenoten onder elkaar. Deze live ontmoetingen zijn door Corona in 2020 niet mogelijk gebleken, iets dat in 2021 nog zal voortduren (zeker vóór de zomer). In 2020 is als alternatief i.s.m. de AP de Week van de Privacy belegd met elke dag een webinar. Deze werden gewaardeerd op gemiddeld een goede 8 en gezien of deels gezien (inclusief de streams achteraf) door ca. 15.000 bezoekers. De ambitie is om een soortgelijk evenement te organiseren in 2021 i.s.m. de AP.

Productontwikkeling

De huidige CIP Privacy producten, deels weer geactualiseerd in 2020, trekken onverminderd belangstelling, zoals blijkt uit de downloadcijfers van cip-overheid.nl. In 2019 en 2020 ruim 2.800 downloads per jaar, met de Privacy Baseline, het volwassenheidsmodel en de Privacy Self Assessment als meest populaire hulpmiddelen.

Voor 2021 staat productontwikkeling op de rol van een nieuwe versie van de pré-Scan DPIA, i.s.m. BZK/CIO Rijk. Daarbij is de ambitie één tool te maken o.b.v. het beste van de tweede huidige tools van CIP en BZK.

Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van een web-gebaseerde user interface voor de Privacy Self Assessment (PriSA).

Tot slot zal worden gekeken naar de mogelijkheid om privacy workshops online aan te bieden. Waarvoor de workshops PriSA en Privacy by Design het meest geschikt zijn.

Events

In 2020 is door inzet van video en online activiteiten het bereik met privacy events ca. 20x groter dan in voorgaande jaren. Daarop doorborden in 2021 is dan ook vanzelfsprekend. Deels alleen online, later in het jaar wellicht in meer hybride vorm. Voorgenomen bijeenkomsten/events in 2021:

- Voor FG's een event met gelegenheid voor intervisie en onderlinge interactie.
- Zo mogelijk in december een 2^e Week van de Privacy.
- Vanuit de PraCo zullen in 2021 vier events worden georganiseerd.
- Voor de domeingroep vijf bijeenkomsten.

Samenwerking

Vanuit deze community wordt geregeld informeel gecommuniceerd en samengewerkt met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), met wie in december 2020 de Week van de Privacy werd georganiseerd. Er wordt naar gestreefd om deze succesvolle samenwerking in 2021 een passend vervolg te geven.

Ook met het bestuur van het Nederlands Genootschap van FG's (NGFG) bestaat een goede relatie.

Met het ministerie van J&V werd in 2020 samengewerkt n.a.v. een CIP-initiatief om te komen tot een 'Nederlands Register van FG's' (NRFG) met als doel een instrument te creëren voor de borging van de kwaliteit van FG's. Door gebrek aan financiering is dit niet van de grond gekomen.

Recente gesprekken met het bestuur van het NGFG suggereren hernieuwde interesse voor het idee. Mocht dit idee nieuwe kansen krijgen dan zal CIP in de startfase ondersteunend willen participeren, bijv. met het inbrengen van ideeën en stukken die in 2020 zijn ontwikkeld. Ook zou CIP op langere termijn kunnen participeren in de besturing.

3.2.2. Ethiek Community

Achtergrond en ontwikkeling

Opgericht in 2019, heeft deze community in het CIP-netwerk inmiddels ruim 460 leden. De beide in 2020 georganiseerde Ethiek webinars hebben samen voor ruim 1.400 views gezorgd.

In het kader van het verbreden van de bewustwording van de ethische vragen in het vakgebied juichen we verdere groei van deze community toe. In 2021 willen we daarom voorzien in meerdere bijeenkomsten en een masterclass. Verder willen we samenwerking ontwikkelen met tussen de domeingroepen ethiek en privacy. Deze aandachtsgebieden sluiten nauw op elkaar aan.

Productontwikkeling

Ontwikkeling van een Masterclass Ethiek. Gedacht wordt aan een serie webinars, dan wel (ook) bijeenkomsten voor kennismaking met het vakgebied Ethiek, en verdieping naar het vakgebied van IB&P.

Events

Voorzien wordt in drie events en een start met het geven van de Masterclass. Twee bijeenkomsten in de vorm van een webinar in het voorjaar, één bijeenkomst (fysiek of webinar) in het najaar. Voor de Masterclass serie ligt het initiatief bij de domeingroep Ethiek.

Aangezien interactie na de webinars ('CIP Backstage') en intervisiemogelijkheden in deze community kunnen rekenen op veel interesse, zullen deze elementen zoveel mogelijk terugkomen in de events.

Samenwerking

Samenwerking is er alleen op het gebied van de sprekers, met Rathenau en Hogeschool Utrecht.

3.2.3. Awareness Community

In de afgelopen jaren zijn we awareness (of bewustzijn) steeds meer gaan zien als een aspect dat aan alle communities raakt. Dat maakt een zelfstandige rol voor de domeingroep Awareness lastig. In 2021 zal de domeingroep awareness weer bij elkaar komen, om vast te stellen of er nog draagvlak en bestaansrecht bestaat voor deze separate community, en op welke manier.

In 2020 heeft de domeingroep Awareness zich bezig gehouden het ontwikkelen van een toolkit voor het zelf organiseren van een Opruimdag (voor digitale en fysieke informatiedragers). Dit heeft in het najaar geleid tot publicatie op cip-overheid.nl.

Productontwikkeling

Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe serious game. I.v.m. Corona heeft dit traject vertraging opgelopen. De ambitie is om de nieuwe game af te ronden in 2021.

Samenwerking

CIP werkt ook in 2021 als partner samen met Alert Online. CIP-events in de maand oktober zullen dan ook aangeboden worden via de site van Alert Online.

Samenwerking wordt daarnaast ook weer voorzien met BZK op het punt van de Nationale Cyberoefening, waarbij we deelnemen in de programmering en een event voor onze rekening nemen.

3.2.4. CISO Cirkel

Achtergrond en ontwikkeling

De CISO Cirkel is een subcommunity binnen het CIP-netwerk die uitsluitend bestaat uit CISO's; een besloten community die de mogelijkheid biedt tot onderlinge contacten en intervisie in een veilige omgeving. Aangezien de CISO als functioneel verantwoordelijke in de organisatie een relatief solitaire rol hebben, voorziet dit duidelijk in een behoefte. Op dit moment kent het CIP-netwerk ruim 220 CISO's, waarvan meer dan 80% ook lid is van cip.pleio.nl.

CISO domeingroep

De domeingroep is het professionele 'geweten' van deze community. Het bevat een vertegenwoordiging van de diverse bestuurslagen van de overheid. De leden dragen hun steentje bij m.b.t. de programmering van events, door zelf als spreker deel te nemen, of interessante externe sprekers en onderwerpen voor te stellen. Het voorzitterschap van deze domeingroep wordt ingevuld door een lid van het CIP-kernteam.

Productontwikkeling

Vooralsnog is er geen sprake van ontwikkeling van producten voor CISO's. Wel wordt gewerkt aan afgeleide producten vanuit deze community voor een bredere doelgroep, zoals een lijst met aanbevelingen voor Veilig Thuiswerken (n.a.v. een webinar binnen de CISO Cirkel hierover).

Events

In 2020 werden twee events voor de CISO Cirkel georganiseerd, in 2021 worden dat er weer twee: eenmaal vóór de zomer en eenmaal erna. De domeingroep komt vier keer bij elkaar.

Samenwerking

Vanuit de CISO-Cirkel en domeingroep vindt regelmatige programmatische afstemming plaats met de BIO- en SSD-communities. Daarnaast wordt samengewerkt met het Nationaal Cyber Security Center (NCSC).

3.2.5. Werkgroep IoT

Achtergrond en ontwikkeling

Deze werkgroep bestaat uit een enkele CIP-kennispartners en kernteamleden. Eerder werd een IoT-paper uitgebracht in het kader van de Roadmap Digitaal Veilige Hard- en Software (DVHS) en aangeboden aan de Staatssecretaris.

Inmiddels krijgt de werkgroep IoT een formele voorzitter in de persoon van Prof. Ben van Lier. De ambitie voor 2021 is een volgende paper te maken met meer verdieping. Daarnaast zal de werkgroep ook twee events organiseren rond het onderwerp IoT.

Zowel bij de paper als in de events zal de focus zoveel mogelijk liggen op ontwikkelen en delen van praktische tips en hulpmiddelen voor preventie.

Bij de programmering van de events zal worden afgestemd met Intersect, een meerjarig en internationaal IoT-onderzoek vanuit de TU Eindhoven, waarmee we een samenwerking opbouwen.

3.2.6. Secure Software Development (SSD) en Agile Secure Management (ASM)

Achtergrond en ontwikkeling

SSD (en ASM) is een eisenpakket dat toegepast wordt bij de ontwikkeling van secure software. In 2020 is de set eisen van SSD herijkt en is versie 3.0 opgeleverd. Sinds halverwege 2020 heeft de werkgroep SSD/ASM een nieuwe voorzitter in de persoon van Rob van der Veer Principal Consultant van de Software Improvement Group, een kennispartner van CIP.

Productontwikkeling

Naast het aangepaste normenkader wordt in de eerste helft van 2021 gewerkt aan het up-to-date brengen van de andere producten in de SSD familie. Daarnaast wordt een verdieping meegenomen op de hiërarchie van de producten uit deze familie om de implementatie van SSD en de context met ASM verder te versterken.

Events

In 2020 werd naar aanleiding van de versie 3.0 tweemaal een webinar georganiseerd om de bekendheid van de nieuwe normen te vergroten. In de eerste helft van 2021 wordt dit aangevuld met een reeks van vier webinars waarbij aandacht voor beleid, invoer strategieën, practices en teststrategieën. In de tweede helft van 2021 voorzien we in minimaal één webinar rondom ASM.

3.2.7. BIO community

Achtergrond en ontwikkeling

Zie voor de inhoudelijke ontwikkeling van de BIO-community de samenvatting van het BIO-programma in hoofdstuk 4.

Events

In de maanden mei en december 2021 worden webinar-reeksen gerealiseerd met praktische onderwerpen voor de informatiebeveiligingsexperts, met onder meer aandacht voor nieuwe BIO-producten, digitale weerbaarheid en toets-mogelijkheden bij de implementatie.

3.2.8. Inkoop/ICO community

Achtergrond en ontwikkeling

Zie voor de inhoudelijke ontwikkeling van de Inkoop/ICO-community de samenvatting van het ICO-programma in hoofdstuk 5.

Events

In februari wordt een specifiek inkoop-webinar 'Aanbesteden in 10 dagen' georganiseerd. Daarnaast worden in de maanden maart en november 2021 webinar-reeksen gerealiseerd met praktische onderwerpen voor de informatiebeveiligingsexperts, met onder meer aandacht voor nieuwe ICO-ontwikkelingen, pilots, practices en toets-mogelijkheden bij de implementatie.

4 Programma BIO

4.1 Algemeen

Om de invoering van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) te stimuleren heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in de jaren 2019 en 2020 een ondersteuningsprogramma mogelijk gemaakt en de uitvoering daarvan opgedragen aan het Centrum Informatiebeveiliging en Privacybescherming (CIP).

Het ondersteuningsprogramma BIO 2019/2020 was en is bedoeld om alle overheidspartijen te helpen de implementatie van de BIO te bevorderen, daarbij zoveel mogelijk aansluitend op wat de diverse koepels en individuele organisaties zelf al doen op dit punt.

Door het ondersteuningsprogramma BIO zijn handelingsperspectieven geboden zoals het ontsluiten van vindplaatsen van nuttige hulpmiddelen via het BIO-portaal, zijn nieuwe BIO-middelen toegevoegd, is de website BIO-overheid ontwikkeld, zijn netwerkverbindingen versterkt, is van elkaar geleerd in tal van bijeenkomsten, cursussen, workshops en webinars. Daarmee is een flinke bijdrage geleverd om de aandacht voor cyberweerbaarheid te stimuleren en de invoering van de BIO als middel om de basis van informatiebeveiliging op orde te krijgen en te bevorderen.

Het BIO-overheidsportaal is een belangrijke pijler om de gezamenlijke overheid-brede kennisontwikkeling m.b.t. de BIO te behouden en te verdiepen. Uitgaande van de verantwoordelijkheid voor de BIO Implementatie zoals die nu ligt bij de vier bestuurslagen is het niet alleen noodzakelijk om verder in gezamenlijkheid te werken aan ondersteuning, stimulering en feitelijke verbetering van de informatieveiligheid, maar ook zorg te dragen voor versnelling van de te volgen stappen.

Het huidig interbestuurlijk ondersteuningsprogramma BIO eindigt per 1-1-2021. BZK heeft CIP als goed gesitueerde, vertrouwde en onafhankelijke partner gevraagd om vervolgstappen te zetten voor ondersteuning van alle overheidslagen met het BIO-versnellingsprogramma. Juist door het combineren van het brede en diverse netwerk van CIP, dat verspreid is over alle overheidslagen met toegang op verschillende niveaus (van professional tot bestuurder) en met de goede en betrouwbare practices op het vlak van informatiebeveiliging, is CIP de ideale organisatie om het BIO-overheidsportaal verder vorm te geven en uit te bouwen. CIP is door haar netwerk en haar onafhankelijke positie in staat om verbindingen te leggen tussen functionarissen uit de verschillende bestuurslagen en andere groeperingen, daarbij altijd zoekend naar en aansluitend/voortbouwend op de energie, het enthousiasme en de wil tot samenwerken aan een informatieveiliger overheid.

4.2 Doelstelling

De doelstelling van de BIO-versnelling is om de schaarse aanwezige kennis binnen de overheid te bundelen door de portaalfunctie verder in te richten en te versterken, de aanwezige expertise en middelen te benutten en te bundelen. Immers we constateren toenemende dreigingen op het IB vlak met verregaande gevolgen. De kennis en de middelen zijn schaars en nog onvoldoende breed gedeeld. Binnen de overheid en in samenwerking met leveranciers moeten we zoeken naar sterke verbindingen om de dreigingen het hoofd te bieden. Daarnaast is het van belang indicatoren vast te stellen waarmee sturing op de digitale weerbaarheid en informatiebeveiliging van overheidsorganisaties kan worden versterkt. De BIO geeft een goed kader om die versterking te realiseren.

Het versnellingsplan BIO kent daarbij drie hoofddoelen:

- Uitbouwen BIO en BIO-overheid.nl; het versterken van informatieaanbod over de BIO en de beschikbare ondersteuningsmiddelen. Dit is succesvol als de professionals zich geholpen voelen en BIO-overheid.nl als dé plek wordt gezien waar alle BIO-informatie is te vinden.

- Versterken BIO platform; het bestaande ECO-systeem rond informatiebeveiliging versterken waardoor de IB-professionals effectiever van elkaar leren. Dit is succesvol als professionals een positieve ontwikkeling zien in de mate van hulp die ze vanuit het netwerk ervaren bij hun werk.
- Bevorderen doelgerichte sturing op de implementatie van de BIO en de feitelijke veiligheid c.q. weerbaarheid van de overheid, door middel van een onderzoek naar een set van criteria waarop deze sturing mogelijk is. Dit is succesvol als een set van KPI's wordt gevonden waarin een representatieve vertegenwoordiging van organisaties zich kan vinden.

4.3 Doelen uitgewerkt in actielijnen

Het versnellingsplan bouwt voort op de geboekte resultaten en voorziet in de behoefte om de BIO verder te implementeren binnen overheidslagen door activiteiten op drie actielijnen te projecteren.

BIO en BIO-overheid

- Het up-to-date houden van de BIO zelf en de aanpalende BIO-middelen, zowel technisch als inhoudelijk, rekening houdend met de aanpassingen die noodzakelijk zijn in het kader van Digitale toegankelijkheid.
- Helpdeskfunctie. Om de BIO-gemeenschap verder te ondersteunen wordt een helpdeskfunctie ingericht voor enerzijds het beantwoorden van vragen over gebruik van de BIO en hulpmiddelen en anderzijds het opvangen van signalen die behoeften uit het veld aangeven en kunnen leiden tot aanvullende BIO-middelen of oefenmogelijkheden.
- Liaison-functie: de rol van Liaison voor CIP zoals we die nu voorzien is een betrekkelijk nieuwe gedachte. CIP neemt daarin het voortouw. Bij de vormgeving daarvan zien we de volgende bestanddelen.
 - Het actief periodiek in gesprek zijn met de overheidslagen met als doel uitwisselen wat on top of mind is, inventariseren van behoefte aan hulpmiddelen c.q. verbetering of verdieping daarvan, de aandacht vestigen op beschikbare middelen en inventariseren of de overheidslagen deelbare practices hebben. We doen dat door contacten met koepels verder uit te bouwen. (BZK-DO, VNG-IBD, UvW-CIV, IPO-BIJ12). Daarnaast zoeken we verbinding met o.a. NCSC, PvIB, DTC en inkoopnetwerken.
 - In CIP-webinars de feedback-enquête benutten met vragen naar ondersteuningsbehoefte en naar deelbare practices.
 - T.b.v. het scannen van actuele ontwikkelingen in de omgeving: in het netwerk uit de overheidslagen en kennispartners een kring van 'censoren' opzetten. Mensen die geluiden uit hun omgeving vertalen in signalen naar ons toe.
 - Het opzetten en uitvoeren van een proces om alle input te verzamelen, eventueel te vertalen en te verwerken tot enerzijds acties en anderzijds feedback aan de indieners.
- Redactieraad: via het portaal BIO-overheid.nl wordt gecommuniceerd over de BIO en worden de BIO-hulpmiddelen beschikbaar gesteld. Het CIP doet voorstellen om het portaal te verrijken met nieuwe informatie en hulpmiddelen. De redactieraad (onderdeel van de werkgroep BIO) bepaalt welke informatie en ondersteunende middelen op het portaal worden geplaatst. Het CIP voert het secretariaat van de redactieraad uit.

Versterken Platform BIO:

Het versterken van het BIO-ecosysteem. In haar rol van liaison experimenteert CIP met verbreding van samenwerkingen vanuit het CIP-netwerk naar netwerken van de koepels, met NCSC en met PvIB, zodat deze met elkaar in verbinding worden gebracht, waarbij kennisborging en kennisdeling over de grenzen van de verschillende netwerken heen plaatsvindt en waarbinnen professionals elkaar en relevante informatie/producten intuïtief kunnen vinden. Een vertrouwde en betrouwbare omgeving waar de

doelgroepen bestuurders en IB&P-professionals informatie en producten kunnen uitwisselen, vragen kunnen stellen en kunnen oefenen. Aan de hand van de behoefte van de overheidslagen stellen we periodiek vast welke interventies verder kunnen bijdragen aan digitale weerbaarheid en feitelijke (informatie)veiligheid.

Verbeteren Sturing op BIO:

Bij de invoering van de BIO en bij het vergroten van de weerbaarheid is het van belang op duidelijke doelstellingen te kunnen koersen en (bij) te kunnen sturen. Daarom zal een onderzoek worden uitgevoerd naar een gedeeld en meetbaar beeld van 'digitale weerbaarheid' binnen de overheid. Hierbij willen wij ook bestuurlijke, expertise inschakelen vanuit het netwerk en mogelijk extern. Dit onderzoek resulteert in een aantal herkende, aansprekende en smart KPI's (Kritieke Prestatie Indicatoren) en een pilot voor een KPI-dashboard, waarmee bij de invoering van de KPI's als na te streven doelstellingen, de digitale weerbaarheid en de IB-volwassenheid in beeld wordt gebracht. Daarbij is de gehele voortbrengingsketen van de organisatie, inclusief uitbestedingen, in scope.

ICT-uitbestedingen vormen een aanzienlijk deel van het totale ICT-landschap van overheidsorganisaties. De inmiddels beschikbare ICO-Wizard die bedoeld is voor brede toepassing in de overheid met het doel de informatieveiligheid van uitbestedingen te bevorderen, zal bij het zoeken naar KPI's voor uitbestedingsprocessen dan ook een belangrijk oriëntatiepunt zijn. Met het toepassen van ICO wordt tevens beoogd een beweging in de markt naar veilige producten te bevorderen. Om te bepalen of dit doel gehaald wordt, moeten ook KPI's opgesteld worden en de toepasbaarheid daarvan zal in de praktijk worden getoetst middels een pilot. Vandaar dat dit onderdeel expliciet wordt meegenomen in het KPI-onderzoek.

Het onderzoek en het pilot-dashboard dienen bij te dragen aan een eenduidig en scherp beeld van de wijze waarop de overheid kan sturen op feitelijke veiligheid en moeten de basis vormen voor verdere adoptie en inrichting na 2021.

5 Programma ICO

Digitale veiligheid is een essentiële randvoorwaarde voor vertrouwen in onze digitale economie en samenleving. De overheid heeft ervoor gekozen een samenhangend niveau van veiligheid na te streven door in alle geledingen de op ISO 27002 gebaseerde 'Baseline Informatiebeveiliging Overheid' (de BIO) te hanteren.

Ook in haar inkoopbeleid wil de overheid één lijn trekken met als doel de (vele) hardware- en software producten en diensten die zij op de markt verwerft, veilig te doen zijn. De overheid ziet het als haar taak het goede voorbeeld te geven, haar rol als goed opdrachtgever te versterken en daarmee ook een algemene beweging in de markt te stimuleren naar het ontwikkelen en aanbieden van veilige ICT-producten en diensten. Het programma ICO levert instrumentarium om deze doelstellingen te helpen verwezenlijken: sets van inkoop-eisen, een basisprocesbeschrijving en een 'Wizard' waarmee voor specifieke aanbestedingen/inkopen relevante eisen kunnen worden geselecteerd.

Ook in het programma inkoop-eisen Cyber Security Overheid wordt in 2021 veel energie gestopt. Voor 2021 worden de volgende doelen nagestreefd:

- Door het doen van pilots gebruikservaringen verzamelen en gebruiken voor de verrijking van de ICO-Wizard en het opdoen van leerervaringen voor de verbreding van de implementatie in de overheid;
- Verdere ontwikkeling op basis van de behoeftes in het veld;
- Toewerken naar besluitvorming;
- De opzet van een beheerorganisatie.

In het programmaplan worden verschillende activiteiten, voor een deel in relatie tot het BIO-programma, onderkend:

- Het up-to-date houden van de ICO-producten, zowel technisch (platformondersteuning) als inhoudelijk, rekening houdend met de aanpassingen die noodzakelijk zijn in het kader van digitale toegankelijkheid;
- Onderhoud dat voortkomt uit het gebruik van de ICO-Wizard, wijzigingsvoorstellen uit de werkgroep ICO en wijzigingen in brondocumenten;
- Het uitwerken van de ICO-beheerorganisatie voor de jaren na 2021;
- Het door middel van pilots binnen de 4 verschillende overheidslagen (en ZBO's) ophalen van ervaringen rondom het gebruik van ICO-Wizard binnen inkopen/aanbestedingen en gevolgen van de daadwerkelijk specifieke uitvraag van beveiligingseisen bij een inkoop van een ICT product;
- Helpdeskfunctie. Om de pilots en de Inkoop-community verder te ondersteunen wordt een helpdeskfunctie ingericht voor enerzijds het beantwoorden van vragen over gebruik van de ICO-Wizard en anderzijds het opvangen van signalen die behoeftes uit het veld aangeven en kunnen leiden tot aanvullende inkoopsegmenten, pilots of oefenmogelijkheden;
- Redactieraad: Via het portaal BIO-overheid.nl wordt gecommuniceerd over de ICO-producten en worden deze beschikbaar gesteld. Het CIP doet voorstellen om het portaal te verrijken met nieuwe informatie en hulpmiddelen. De redactieraad ICO bepaalt welke informatie en ondersteunende middelen op het portaal worden geplaatst. Het CIP voert het secretariaat van de redactieraad uit;
- Het initiëren en uitwerken van het besluitvormingsproces waarbij het gebruik van de (uitkomsten uit) ICO-Wizard bij inkopen/aanbestedingen binnen alle overheidslagen wordt ingevoerd.